

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7.Fylke: Sogn & Fjordane

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Måstadal Fj.Emne: SkarBygdelag: ÅsedalenOppskr. av: M. SallidGard: Sallid(adresse): MåstadalG.nr. 147 Br.nr. 1.A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsl. Ja.~~B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):~~

SVAR

Sp. 1. Bjerg er sammann-
met for alle hjelpeslag her.
Ein sejer å bjerga - å syka
hjelpeslag. (Tjå Åsen Ord. s. 58 og 59)
«Dei ligg på bjergjine stoff»
D. v. s. Dei gjer ikkje anna enn
sannar hjelpeslag.
(Måndföi og "hjelpeslag" er nok
nemningar frå bøndi og "fagfalk"
i nyare tid.) Åsen skriv i sine
bøker, at det er forkyning av fides
midler" eller det liksom ikkje
brukt i det her. Det er berre i ein
hjelpeslag i ein brünnar nem-
ningi her. Bjerg, ei. Bjerga.

Sp. 2.

Sammann for skar og bit
skjinner og ikenje.

Sp. 3.

Skava, skje, skov, skjive.

Sp. 4.

Ja, i ein nyttar skar
på same gardar enn i pers
varskelag fösar. Fyr var

2
det man minn varley. Men
ikkje på langt nær so varley
som bit. Og nokke regjeldet
hjelpeslag her skav helst
ikkje vere - i allfall so
lenger nokon kan minnest.

Sp. 5.

Det mestaste preslag til
skav var almenn. Men den
var nu ikkje mykje av
her i kring. Dessutan spara
nok dei gamle på den
for å hava nokke til "Gor-
Mebrødet" i dei mange
"grønår" det var.

No bestemtes fastalde hos
redd folket hermed (på Kliv-
va i Vårstadal) var for
almestuvane for å ha nokke
bindesstoff til halvm-rigjeldet
som dei ofte laut baka flat-
brød av. (Hanna, tirna halvm + "skjelle")

So var det rogn og asp
sann var dei vanlegaste
preslag til skav her.

Kva for eit av desse som
var gjeddast er ikkje so gode
å seija. ~~Men her er~~
Fjira her og ikkje set
nokon her skave. Men
sann og gitte for graga
ho rite på tinnut.

Filja er og desse dyri hinga
å graga borten av.

Sp. 6. Nei, desse ordet hev eg
ikkje høyrst inn noko av dei
nemnde budlag

Sp. 7. Einn hev høyrst denne
regla så lenge og på så mange
vis, at eg har ikkje gå god
for lengst. Noðis det var ho
lydde frå fyrst av he.

Men siste linna: - heyr set
mery i legg, hev ikkje vore med

Sp. 8.

Hespen hev eg ikkje høyrst
fjenn skav. Elles var det vel
helst nauti - sporfest som fjenn
skav. Somfest sein og geit - laut
vel graga det sjelv - ute, ells
inn utroq inni. At det. Og
då var det vel helst inne.

Skavet vart gjve særskilt
i buseu til kvart dyr, inn,
Avn, ells ~~til~~ som fri nevar,
effersom dyri var, og inn
hadde skav til. (Det var ikkje
utan fjere for dyri å gjve
mynne skav.)

Var det svært lite med høyr
byrja inn tidleg på etterjals-
vinteren å skavn; ells var
det no helst på vårparten inn
driin med skavingi.

Sp. 9. ^{skavet} Oppset ha det ordet på seg
at ~~skav~~ det vart biakt smis
av det - ospesman - innlag same

smaken som stjernipsen set
på mjølk i våre dagar.

Ragnesnavet hadde det ordet
at det gav gult smør. Avsmann
høyde og ikkje ein at det gav.

Um det vart min mjølk når
ein fora med skav her og ikkje
høgt. Det var no so små
mengde og ikkje sa konsentrert
få at det kunde verta noko mem-
nande utslag.

Sp. 10. Jan. som oftast tok
ein ut etter skav ved i en
arend. For det var med asp
og rogn som med alen: ein
kunde ikkje lagga desse tre
slag med til ved. Dei skulde
stå der til i vandrera i
ring forår. Ein skov nok
litt bjørk og, men ikkje mykje.
(Det var vel garvesyre ein var
redd). Hesjveden laga ein
til etter at krøteri var slept
(med savene)

Sp. 11. Ein sa noko slitt som:
A lagge skav ved, på
skavskoje, syta skav ved.

Sp. 12.
Skav ved.

Sp. 13. A marke er ikkje brukt
hos - anna ein for: merkad
{ Eg har 'kje marke det. }

Sp. 14. Gjæ slutten på svaret til sp. 8.
 Elles Njinnu og innig til det sist
 i dette sp.

Sp. 15. På alle desse tre stadene
 - alt etter som det hørde med
 været, og med tid på dagen.

Skov inn inn Skulden, kait
 inn inn der det var lys og
 - varme. Skov inn inn dagen,
 og været var fint - var det no
 friast og best å vera ute, eller
 i vedhuset. Ofte var det flise
 mud og skov, - Kanskje hille
 hilslyden - inn det var bare
 varme, d. v. s. så varme at die
 kunde bruka talekniven. Og
 die Skappart.

Sp. 16. Reidskaperen inn bricka
 var anten talekniv eller
bandkniv. Helst var det
 talekniv. Gjæbrat bricka inn
 innig, minder det var billaga
 mud skapt på som inn utby
 talekniv. Bandkniven lev
 no to handtak, og inn færas
 han mot seg.

Sp. 17. Skov inn skokane hille,
 la inn dei i "sagurakken",
 og skov med bandkniven.
 Men det var helst så at
 die saga veden i hiltbar på
 24" (fjænnedlengde) eller nanna
 stikker - til vildhirsved, og så

~~Skov~~

Skov ein Miðbane med
 Salemnivou. Ekki þá kláruðu
 ein Miðbane og láddu þú
 þú þú - únder þú. Þú
 vedur ein skov inni í stova
 kvist nu vera í Miðbanu eða
 kvistar, Kappa í same lengd,
 þú eða hadde man vedur
 varke þú romfrög og úlaglegu
 arbiðum. - Andri reid-
 skap þú skaving þú ekki
 vnu mykka þú, þú vilt og vilt.

Sp. 18. ~~Þú þú x~~

Þú þú er reidit þú er
 iðkjend.

Sp. 19. Skarhal er og iðkjend.

Sp. 20. Skarhútt, Skarshida, og

Skarhjúpp

Sp. 21. ~~Þú þú x~~

Þú þú er þú. "Barkur",
 þú þú veur þú þú, þú þú
 þú þú. Þú er þú þú
 (þú þú þú þú þú
 þú þú) þú þú þú
 Þú þú þú þú þú þú
 þú þú þú þú.

Þú þú ein þú, þú
 þú, þú ein þú þú
 þú þú þú - þú.
 (þú. þú þú þú)

Sp. 22. Þú þú.

Skav,
4. blad

Sp. 23. Ein kalla det framleis
Skavved eller skjoven ved.
Elles var nemningane dei
sanne som ein brukar i ein
annan ved: småved i ein
dei same skjovene, skide-
skived ved i ein dei kløyvde
kubbane. Kubbe rekna i ein
ittij for ferdig ved - "Ved-
stykke" er ittij brukt. Det
er anten skived ved eller små-
ved, ei skida, eller ein skjov,
og ei vedskida eller ein ved - -
Vedskida er vel det same
som det iindarske ordet på
"norsk-dansk vedtra".

Sp. 24.
Det var vel helst så at
ein kan inn på vedene med
ein gang, såis at det i
Norsk skiva var med moten
av Norsk barklag, og Norsk
aldri så lite ved og. Var det
Norsk seija i, so skilde no
borken seg lett. I Norsk skivone
skulde ittij vera Norsk
forbride eller forlange når
rett skulde vera. Men di
skivone vedne var di grov-
are vilde skavet - skivone -
verta. At same var flekkare
enn andre til å skava er no
helst sjølvsagt. Og Norsk vit
når å velja ut det beste.

8
Sp. 25. Ja, det stannas.

Barstved; og til ä türna
korn med. Ein kalla og
veden for eldhusved - avdi det
var nu i eldhuset in både
skinne flastbröd, türna korn,
og - bryggju. Det var noka
in kalla Kjilsved (Kjil?)
Men og tür det helst var
sprake og tipp tap som
laga bra. Det var til ä hita
vatu med i eldhuset - til
kladvaske, og til ä blöyta
läget ät mjälkemyrne med.
(Kvar myr som mjälka fenn
i bätte godt istappa av det
beste läget. Dessu bättere bar
in i eldhuset og sla varmt
vatu på. Ja stod dei stund.
Ekke på bar in dei i fjäret, gav
furst myrne lägen av läget til
drinke, og läget ät dei dä og
bättere att på. Denne faring og
mäten hev vare brukt her på
gardane til nyte. Di kalla det
ä surpe.) Det var ein god mäte.

Sp. 26. Som för sagt so det svært
fä som nyttar skav til för va.

Eller: Böndene hev ikkje falk
til slitt arbeid lenger. Det var
stort tidhefte med skav og mot
den nytte in han av arbeidet. By
- ein mä skaffa betre för skav
lensdy bruket löra seg!